CHERNIVTSI
LAW SCHOOL

ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Юридичний факультет

Кафедра міжнародного права та порівняльного правознавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан юридичного факультету
____проф. Віталій ГОРДЄЄВ
«28» серпня 2026 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

ПРАВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ (ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА)
обов'язкова навчальна дисципліна

Освітня програма: «Міжнародне право»
Спеціальність: 293 Міжнародне право
Галузь знань: 29 Міжнародні відносини
Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)
Юридичний факультет
Мова навчання: українська

Чернівці, 2026 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Право Європейського Союзу (загальна частина)» складена відповідно до освітньої програми «Міжнародне право» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 293 Міжнародне право галузі знань 29 Міжнародні відносини.

Розробник:

Кучук Світлана Михайлівна, *професор, доктор юридичних наук, професор*

Викладач, що забезпечує читання даної дисципліни

Кучук Світлана Михайлівна, *професор, доктор юридичних наук, професор*

Погоджено з гарантом
ОП Міжнародне право _____ **д.ю.н., проф. Світлана КУЧУК**

Затверджено на засіданні кафедри Міжнародного права та порівняльного правознавства
Протокол № 1 від «27» серпня 2026 року

В.о. завідувача кафедри
міжнародного права
та порівняльного правознавства _____ **д.ю.н., проф. Світлана КАРВАЦЬКА**

Схвалено науково-методичною комісією юридичного факультету
Протокол № 1 від «28» серпня 2026 року

Голова науково-методичної комісії _____ **PhD, ас. Лаура БЗОВА**

Мета вивчення навчальної дисципліни «Право Європейського Союзу (загальна частина)» полягає в тому, щоб ознайомити студентів з історією виникнення та становлення Європейського Союзу, особливостями його правової природи як наднаціонального інтеграційного об'єднання, системою інституцій та органів, їхнім правовим статусом, функціями і повноваженнями, а також надати їм теоретичні знання та практичні вміння щодо аналізу, систематизації й тлумачення джерел права Європейського Союзу, а саме: дати студентам знання та розуміння особливостей формування та розвитку європейських інтеграційних процесів; правової природи Європейського Союзу як об'єднання, що поєднує ознаки міжнародної організації та наднаціонального утворення; історичних передумов створення ЄС та основних етапів його становлення; системи інституцій та органів Європейського Союзу, їхнього правового статусу, функцій, компетенції та повноважень; організаційно-правових засад діяльності Європейської Комісії та Ради Європейського Союзу; особливостей правової системи ЄС, її структури та співвідношення з національними правовими системами держав-членів; системи джерел права Європейського Союзу, юридичної природи, змісту та юридичної сили його правових актів; основних принципів функціонування ЄС і механізмів реалізації його компетенції. Прищепити студентам практичні навички щодо використання джерел права Європейського Союзу та актів його інституцій; аналізу й тлумачення правових норм ЄС; визначення правового статусу, функцій і повноважень інституцій та органів Європейського Союзу; дослідження юридичної сили правових актів ЄС та особливостей їх застосування; здійснення порівняльно-правового аналізу права Європейського Союзу й національного законодавства держав-членів; застосування отриманих знань для розв'язання практичних правових завдань у сфері європейської інтеграції та визначення значення правової системи ЄС для розвитку міжнародного права і правової системи України.

Пререквізити. Навчальна дисципліна «Право Європейського Союзу (загальна частина)» взаємопов'язана з навчальними дисциплінами: «Теорія права», «Історія міжнародного права», «Міжнародне публічне право», «Основи права ЄС».

Після вивчення навчальної дисципліни здобувач володітиме наступними компетентностями що закріплені в Освітній програмі «Міжнародне право» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 293 Міжнародне право:

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Здатність працювати в міжнародному контексті.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК 2. Здатність формувати судження у сфері міжнародного права, права Європейського Союзу, національного права, порівняльного правознавства, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.

СК 5. Здатність аналізувати зміст національних правових норм, інститутів і галузей права у порівняльно-правовому контексті.

СК 6. Здатність забезпечувати юридичний супровід правовідносин з іноземним елементом, зовнішньоекономічної діяльності та міжнародного економічного співробітництва.

СК 7. Здатність надавати юридичні висновки й консультації з питань міжнародного публічного і міжнародного приватного права, права Європейського Союзу, національного права України та права інших держав; прогнозувати і оцінювати юридичні ризики зовнішньополітичних та зовнішньоекономічних ініціатив та шляхи їхньої мінімізації.

СК 12. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і проблеми в міжнародно-правовій та національно-правовій діяльності.

СК 15. Здатність застосовувати знання засад і змісту інститутів міжнародного приватного права.

Програмні результати навчання:

РН 2. Розуміти історичний контекст формування міжнародно-правових норм та інститутів, цінності, що лежать у їхній основі, прогнозувати основні напрямки розвитку міжнародного і національного права.

РН 3. Знати і розуміти нормативні положення, доктрини і принципи функціонування міжнародної і національних правових систем, здійснювати на цій основі аналіз та кваліфікацію правових явищ, застосовувати міжнародно-правові норми та принципи в національній правовій системі.

РН 5. Здійснювати порівняльний аналіз правових систем, оцінювати і аргументувати їхні недоліки та переваги, знаходити і тлумачити релевантне іноземне законодавство, надавати консультації щодо його змісту і практики застосування, оцінювати та мінімізувати ризики юридично значущих дій з урахуванням множинності правових систем і юрисдикцій.

РН 7. Використовувати практику Європейського суду з прав людини, інших міжнародних судових та арбітражних органів, міжнародних організацій та інших договірних органів, теоретичні знання з міжнародного права і національного права для обґрунтування і захисту власної позиції, захисту інтересів клієнта та в інших професійних цілях.

РН 10. Вільно комунікувати з професійних питань державною та іноземними мовами усно та письмово, фахово використовувати юридичну термінологію.

РН 11. Забезпечувати ефективну комунікацію у міжнародному середовищі, знати і використовувати правила дипломатичного протоколу та ділового етикету, враховувати особливості міжкультурного спілкування, виявляти толерантність, повагу до різноманітності, традицій і цінностей представників інших держав.

РН 14. Володіти навичками професійного усного та письмового перекладу з/на іноземні мови, зокрема, з фахової тематики міжнародного права.

РН 15. Використовувати сучасні цифрові технології, здійснювати збирання з різних джерел, систематизацію та аналіз інформації щодо міжнародних і національних правових процесів і явищ.

Опис навчальної дисципліни
Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	3	6	4.0	120	30	44	-	-	46	-	екзамен
Заочна	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	екзамен

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем навчальних занять	Кількість годин										
	денна форма					заочна форма					
	усього	у тому числі				усього	у тому числі				
		л	**пр**	**інд**	**с.р.**		**л**	**пр**	**лаб**	**інд**	**с.р.**
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 Зміст, природа, особливості											
Тема 1. Становлення та еволюція європейського права	6	2	2	-	2	-	-	-	-	-	-
Тема 2. Правова природа ЄС	10	2	4	-	4	-	-	-	-	-	-
Тема 3. Громадянство ЄС	6	2	2	-	2	-	-	-	-	-	-
Тема 4. Зміст та сфера дії права ЄС	6	2	2	-	2	-	-	-	-	-	-
Тема 5. Кваліфікаційні характеристики права ЄС	6	2	2	-	2	-	-	-	-	-	-
Тема 6. Структура та джерела права ЄС	10	2	4	-	4	-	-	-	-	-	-
Тема 7. Компетенція ЄС	6	2	2	-	2	-	-	-	-	-	-
РАЗОМ	**50**	**14**	**18**	-	**18**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2											

Основи правового регулювання діяльності ЄС											
Тема 8. Загальні принципи побудови та функціонування інституційної системи	10	2	4	-	4	-	-	-	-	-	-
Тема 9. Законодавча діяльність ЄС	6	2	2	-	2	-	-	-	-	-	-
Тема 10. Процедура прийняття законодавчих актів в ЄС	6	2	2	-	2	-	-	-	-	-	-
Тема 11. Судова система ЄС	10	2	4	-	4	-	-	-	-	-	-
Тема 12. Фінансові інституції та допоміжні органи ЄС	6	2	2	-	2	-	-	-	-	-	-
Тема 13. Бюджетне право і бюджетний процес Європейського Союзу	10	2	4	-	4	-	-	-	-	-	-
Тема 14. Європейська адміністративна система	10	2	4	-	4	-	-	-	-	-	-
Тема 15. Правове забезпечення інтеграції України до ЄС	12	2	4	-	6	-	-	-	-	-	-
РАЗОМ	**52**	**14**	**19**	-	**19**	-	-	-	-	-	-
УСЬОГО	**120**	**30**	**44**	-	**46**	-	-	-	-	-	-

Тематика лекційних занять з переліком питань

№	Назва теми з основними питаннями
1	**Тема 1.** Становлення та еволюція європейського права 1. Історичні передумови утворення ЄС 2. Основні етапи формування ЄС • І етап європейської інтеграції: План Шумана • ІІ етап: Римський договір про ЄЕС • ІІІ етап 1980-ті роки: Єдиний європейський акт • IV етап 1990-ті роки: Маастрихтський договір 1992 року і створення ЄС (12 держав) • V. Сучасний етап
2	**Тема 2.** Правова природа ЄС 1. Правова природа ЄС 2. Характерні ознаки ЄС

	3. Склад ЄС
3	**Тема 3.** Громадянство ЄС 1. Становлення інституту наднаціонального громадянства. 2. Поняття громадянства. 3. Національне та наднаціональне громадянство. 4. Набуття та втрата громадянства ЄС. 5. Права і свободи іноземних громадян в ЄС. Обов'язки іноземців в окремих країна ЄС.
4	**Тема 4.** Зміст та сфера дії права ЄС 1. Поняття права ЄС 2. Принципи права ЄС 3. ПЄС та МП
5	**Тема 5.** Кваліфікаційні характеристики права ЄС 1. Принцип верховенства права ЄС 2. Принцип прямої дії права ЄС 3. Відповідальність за порушення права ЄС
6	**Тема 6.** Структура та джерела права ЄС 1. Система права ЄС. 2. Первинні джерела права Європейського союзу. 3. Акти вторинного права ЄС.
7	**Тема 7.** Компетенція ЄС 1. Особливості відносин, заснованих на праві ЄС 2. Види правовідносин 3. Предметна юрисдикція права ЄС
8	**Тема 8.** Загальні принципи побудови та функціонування інституційної системи 1. Поняття та структура організаційного механізму ЄС 2. Рада ЄС 3. Європейська Комісія 4. Європейська Рада
9	**Тема 9.** Законодавча діяльність ЄС 1. Загальні засади регулювання законодавчої діяльності в ЄС 2. Європейський Парламент (Люксембург) • Організація діяльності Європарламенту • Функції Європарламенту • Омбудсмен 3. Парламентські вибори в ЄС
10	**Тема 10.** Процедура прийняття законодавчих актів в ЄС 1. Загальні положення про процедуру прийняття рішень в ЄС 2. Прийняття права ЄС 3. Звичайна законодавча процедура 4. Спеціальні законодавчі процедури
11	**Тема 11.** Судова система ЄС 1. Судова система ЄС 2. Суд Справедливості 3. Загальний суд
12	**Тема 12.** Фінансові інституції та допоміжні органи ЄС 1. Європейський центральний банк 2. Європейський суд аудиторів 3. Дорадчі органи ЄС
13	**Тема 13.** Бюджетне право і бюджетний процес Європейського Союзу 1. Правова природа бюджету і джерела бюджетного права 2. Структура бюджету Європейського Союзу 3. Принципи бюджетного права ЄС 4. Порядок прийняття бюджету: бюджетний процес
14	**Тема 14.** Європейська адміністративна система 1. Загальна характеристика європейського адміністративного права 2. Концепція європейського врядування 3. Концепція належного управління

	4. Концепція Європейського адміністративного простору (ЄАП) 5. Принципи адміністративного права ЄС
15	**Тема 15.** Правове забезпечення інтеграції України до ЄС 1. Правопорядок Євросоюзу та правопорядок України 2. Правові інструменти співпраці України з Євросоюзом. Політика сусідства Євросоюзу, Східне партнерство 3. Правові засади асоціації України з Євросоюзом 4. Гармонізація законодавства України з правом Євросоюзу

Тематика практичних занять з переліком питань

№	Назва теми з основними питаннями
1	**Тема 1.** Становлення та еволюція європейського права 1. Термінологія та поняття. 2. Історичні передумови становлення права ЄС 3. Основні етапи еволюції права ЄС.
2	**Тема 2.** Правова природа ЄС. 1. Характерні риси та особливості ЄС. 2. Цілі та принципи ЄС. 3. Членство в ЄС.
3	**Тема 3.** Громадянство ЄС 1. Становлення інституту громадянства ЄС 2. Поняття громадянства ЄС 3. Набуття та втрата громадянства ЄС 4. Права і свободи громадян ЄС
4	**Тема 4.** Зміст та сфера дії права ЄС 1. Європейське право як правова система. 2. Дія права ЄС. 3. Право ЄС та міжнародне право.
5	**Тема 5**. Кваліфікаційні характеристики права ЄС 1. Принцип верховенства права ЄС 2. Принцип прямої дії ЄС 3. Принцип інтеграції
6	**Тема 6.** Структура та джерела права ЄС 1. Структура права ЄС 2. Джерела права ЄС
7	**Тема 7.** Компетенція ЄС 1. Особливості відносин, заснованих на праві ЄС 2. Види правовідносин 3. Предметна юрисдикція права ЄС
8	**Тема 8.** Загальні принципи побудови та функціонування інституційної системи 1. Характерні риси інституційної системи ЄС 2. Європейська рада 3. Рада ЄС Комісія ЄС
9	**Тема 9.** Законодавча діяльність ЄС 1. Європейський парламент: порядок формування та внутрішня структура 2. Повноваження Європейського парламенту
10	**Тема 10.** Процедура прийняття законодавчих актів в ЄС 1. Консультативна процедура 2. Законодавча процедура

	3. Порядок перегляду та виконання законодавчих рішень
11	**Тема 11.** Судова система ЄС 1. Загальна характеристика судової систем Єс 2. Суд справедливості 3. Суд першої інстанції 4. Розмежування компетенції та правила судочинства
12	**Тема 12.** Фінансові інституції та допоміжні органи ЄС 1. Банківська система ЄС 2. Європейський Суд аудиторів 3. Економічний та соціальний комітет 4. Комітет регіонів
13	**Тема 13.** Бюджетне право і бюджетний процес Європейського Союзу 1. Поняття та особливості побудови бюджету ЄС, система власних коштів ЄС 2. Правові джерела бюджетного регулювання в ЄС 3. Доходи бюджету Європейського Союзу 4. Видатки бюджету Європейського Союзу 5. Бюджетний процес Європейського Союзу 6. Виконання бюджету Європейського Союзу
14	**Тема 14.** Європейська адміністративна система 1. Адміністративний апарат ЄС 2. Правовий статус адміністративної служби ЄС
15	**Тема 15.** Правове забезпечення інтеграції України до ЄС 1. Багатосторонні ініціативи європейської політики сусідства та «східного партнерства» 2. Угода про асоціацію України та ЄС 3. Євроінтеграційне законодавство України

Завдання для самостійної роботи студентів

Самостійна робота студента є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом і виконується в позааудиторний час, передбачений тематичним планом навчальної дисципліни.

Під час вивчення навчальної дисципліни студенти повинні навчитися самостійно мислити, поглиблювати засвоєні теоретичні знання, опановувати практичні навички прийняття правових рішень. Відповіді на питання повинні бути законспектовані, їхнє викладення має бути стислим і чітким, обов’язковими є посилання на використані джерела. Форма контролю самостійної роботи – перевірка конспекту або обговорення на семінарському занятті. Питання, відведені для самостійної роботи, виносяться на поточний, модульний і підсумковий семестровий контроль.

№ з/п	Назва теми та завдання	К-сть год. дфн	К-сть год. зфн
1	Дослідіть становлення та еволюція європейського права Охарактеризуйте: • ЄС та Рада Європи • Умови приєднання та виходу з ЄС • Економічні передумови утворення ЄС • Політичні передумови утворення ЄС • Культурні передумови утворення ЄС	2	-
2	Проаналізуйте правову природу ЄС Дослідіть: • т.з державницькуа або «конституційну» концепцію; • міжнародну регіональну організацію (т.з міжнародно-правова або «міжурядова» концепція) • об'єднання особливого роду (sui generis) (концепція міждержавного утворення особливого характеру або «концепція синтезу»).	4	-
3	Охарактеризуйте громадянство ЄС Дослідіть: • Інституційні механізм захисту прав людини в ЄС. • Судовий захист прав людини в ЄС. • Інститут омбудсмана в ЄС	2	-
4	Зміст та сфера дії права ЄС Проаналізуйте: • Нормативно-правові акти Ради ЄС. • Нормативно-правові акти Комісії ЄС. • Нормативно-правові акти Європейського парламенту.	2	-
5	Кваліфікаційні характеристики права ЄС Дослідіть практику застосування Судом Справедливості: 1. Принципу верховенства права ЄС 2. Принципу прямої дії права ЄС	2	-
6	Структура та джерела права ЄС Проаналізуйте: • Нормативно-правові акти первинного права ЄС. • Нормативно-правові акти вторинного права ЄС. • Нормативно-правові акти третинного права ЄС.	4	-
7	Компетенція ЄС Наведіть приклади наступних видів компетенції ЄС: • Дорозуміла компетенція. • Паралельна компетенція. • Виключна компетенція • Спільна компетенція • Спеціальна компетенція • Доповнююча компетенція.	2	-
8	Загальні принципи побудови та функціонування інституційної системи Дослідіть принцип розподілу влад у контексті застосування в інституційній системі ЄС	4	-
9	Законодавча діяльність ЄС Проаналізуйте:	2	-

	• еволюцію становлення процесу прийняття рішень органами ЄС • Лісабонський договір про реформу законодавчого процесу в ЄС		
10	Процедура прийняття законодавчих актів в ЄС Дослідіть процедуру прийняття законодавчого акту в: • Парламенті ЄС • Раді ЄС	2	**-**
11	Судова система ЄС Дослідіть інститут: • Генеральних адвокатів в ЄС • Досудової процедури вирішення спорів	4	**-**
12	Фінансові інституції та допоміжні органи ЄС Проаналізуйте: Історію становлення фінансових інституцій ЄС Вплив діяльності допоміжних органів ЄС на прийняття законодавчих актів ЄС	2	**-**
13	Бюджетне право і бюджетний процес Європейського Союзу Охарактеризуйте: •Стадії бюджетного процесу в ЄС. •Виконання бюджету ЄС. •Бюджетна дисципліна в ЄС. •Бюджетний контроль, захист фінансових інтересів ЄС •Основні напрями реформи бюджету ЄС.	4	**-**
14	Європейська адміністративна система	4	**-**
15	Правове забезпечення інтеграції України до ЄС Охарактеризуйте: •Багатосторонні ініціативи європейської політики сусідства та «східного партнерства» Угоду про асоціацію України з ЄС	6	**-**
	Разом	46	**-**

Критерії до самостійної роботи студента

Самостійна робота оцінюється за результатами перевірки письмових матеріалів та загального тесту з питань, винесених на самостійне опрацювання: повне, структуроване, аргументоване виконання всіх завдань з використанням обов'язкової і додаткової літератури, правильними посиланнями і логічними висновками оцінюється максимально (6 балів); достатньо повне розкриття основних питань з незначними неточностями — 5 балів; загалом правильне, але поверхневе викладення без глибокого аналізу — 4 бали; фрагментарне і недостатньо аргументоване виконання — 3 бали; часткове, формальне опрацювання з суттєвими помилками — 2 бали; відсутність роботи, плагіат або повна невідповідність завданню — 0 балів.

Методи навчання

Викладання засноване на тісній взаємодії між викладачем та здобувачем із використанням інтерактивних методів з тим, щоб допомогти студентам розвивати аналітичні навички, здатність до логічно-обґрунтованої аргументації та розуміння

міжнародно-правових аспектів з позицій доктрини та принципу верховенства права. Під час лекційних занять, в основному, використовуються пояснювально-ілюстративний, пізнавально-пошуковий та інтерактивний методи навчання і викладання: пояснення нового матеріалу, що має проблемний характер, у формі повідомлень, дискусій, консультацій, розв'язання ситуативних завдань, із застосуванням новітніх інформаційно-комунікаційних технологій; організація лекції у формі, коли студенти можуть аргументовано висловлювати свої погляди та аналізувати позиції різних країн, демонстрація презентацій, інтерактивних платформ, віртуальних екскурсій до європейських інституцій тощо з тематики лекційного заняття.

Поєднання компетентнісного та інтерактивного підходів становить основу організації та проведення практичних занять з дисципліни. Використовується індивідуальна або групова робота, що передбачає колоквіуми, дебати, розв'язання реальних кейсів, завдань, які вимагають збору, систематизації та аналізу інформації з національних і міжнародних джерел, її міжнародно-правової оцінки. Окрім цього, застосовується метод використання інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема демонстрація презентацій, доповідей, рефератів, есе, колективна робота з нормативною базою.

Система контролю та оцінювання

Методи контролю

Поточний контроль здійснюється на практичних заняттях шляхом усного та письмового опитування, бліц-опитування, перевірки конспектів самостійної роботи, виконання тестових завдань (у тому числі загальних тестів з питань, винесених на самостійне опрацювання), розв'язання кейсів, підготовки есе, рефератів, глосаріїв, схем і презентацій. Оцінювання проводиться за чіткими критеріями з урахуванням повноти, аргументованості, самостійності та правильності посилань на джерела.

Підсумковий контроль проводиться у формі усного екзамену, який включає теоретичні питання та практичні завдання. Результати поточного контролю (максимум 50 балів) та екзамену (максимум 50 балів) сумуються і переводяться у національну шкалу та шкалу ЄКТС відповідно до затвердженої системи оцінювання.

Форми проведення занять: лекції, практичні заняття. Організація роботи слухачів передбачає понятєво-категоріальний масив з кожної теми, контрольні питання та самостійні завдання, роботу з науковою літературою, а також розв'язання проблемних ситуацій та дослідно-творчих завдань.

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- тестування за принципами ЗНО на основі комп'ютерних технологій(стандартизовані тести);
- контрольні роботи;
- реферати;
- есе;
- дайджести;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- контрольні роботи;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Поточний контроль: здійснюється на заняттях шляхом індивідуального та фронтального усного опитування, бліц-опитування; письмових самостійних робіт (есе, рефератів, написання тематичних глосаріїв тощо); ведення термінологічного словника; виконання практичних (індивідуальних та групових) завдань; підготовки та захисту відповідних схем, таблиць, діаграм, графіків; розв'язання кейсів з практичних завдань та задач-казусів; аналізу та обґрунтування (чи заперечення) судових рішень; взаємоконтролю магістрів у парах та малих групах; самоконтролю тощо.

Форма підсумкового контролю: усний іспит.

Критерії оцінювання поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на практичних заняттях та набутих практичних навичок під час виконання індивідуальних завдань.

Усний виступ та виконання письмового завдання, під час практичного заняття, тестування з теми практичного заняття	**Критерії оцінювання**
6 балів	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.
5 балів	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.
4 бали	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.
3 бали	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.

2 бал	Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі тестові завдання.
0 балів	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.

Доповнення виступу:

2 бали – отримують студенти, які глибоко володіють матеріалом, чітко визначили його зміст; зробили глибокий системний аналіз змісту виступу, виявили нові ідеї та положення, що не були розглянуті, але суттєво впливають на зміст доповіді, надали власніаргументи щодо основних положень даної теми.

1 бал отримують студенти, які виклали матеріал з обговорюваної теми, що доповнюєзміст виступу, поглиблює знання з цієї теми та висловили власну думку.

Суттєві запитання до доповідачів:

2 бали отримують студенти, які своїм запитанням до виступаючого суттєво і конструктивно можуть доповнити хід обговорення теми.

1 бал отримують студенти, які у своєму запитанні до виступаючого вимагаютьдодаткової інформації з ключових проблем теми, що розглядається.

Експрес-контроль:

2 бали нараховуються студентам, які вільно володіють усім навчальним матеріалом,орієнтуються в темі та аргументовано висловлюють свої думки.

1 бал отримують студенти, які частково володіють матеріалом та можуть окреслитилише деякі проблеми теми.

Ведення опорного конспекту лекції:

Опорний конспект лекції (ОКЛ) – вид навчально-методичного посібника, в якому стисло і системно викладено основний теоретичний матеріал у формі основних понять і положень, що структурно й логічно пов’язані між собою. Дані поняття та положення є лишеопорними сигналами, вони вимагають пояснень і визначень, що мають записати студенти під час лекції. Його ведення сприяє системному і глибокому засвоєнню навчального матеріалу, дозволяє простежити структурні зв’язки між різними поняттями, положеннями,концепціями, проблемами, теоріями тощо.

Кожен студент повинен мати ОКЛ на лекціях і вести в ньому записи власноруч. Підчас аудиторної роботи з ОКЛ студенти записують основні тези лекції та пояснення викладача у визначеному в конспекті полі. Під час самостійної роботи рекомендується доповнити записи лекції та завершити виконання завдань, що були зазначені в Робочій програмі навчальної дисципліни.

2 бали нараховуються студентам, які в повному обсязі самостійно і творчо опрацювали всі питання лекції і вільно володіють її змістом.

1 бал нараховується студентам, які опрацювали лише окремі питання лекції і не достатньо вільно володіють її змістом.

Підготовка творчих завдань(есе, дайджест):

Есе – це самостійна творча робота, де у вільній формі висловлюються особисті думки на тему, передбачену Робочою програмою навчальної дисципліни.

Головна мета есе - це самостійне розкриття студентом на підставі опрацьованого матеріалу теми, проблеми,питання.

Дайджест – це добір уривків з різних джерел на певну тематику. У форматі дайджестів можна зробити системний аналіз будь-якого теоретичного положення, розкритирізні точки зору на будь-яку проблему, тему, питання та зробити узагальнюючі висновки.

2 бали отримують студенти, які можуть виокремити з різних джерел основні положення, структурно об'єднати їх, коротко проаналізувати кожне з них та зробити ґрунтовні узагальнюючі висновки.

1 бал отримують студенти, які в цілому правильно виокремили основні положеннякожного з джерел, але не зробили їх відповідного аналізу та узагальнюючих висновків.

Ведення конспекту першоджерел:

2 бали отримують студенти, які опрацювали всю необхідну обов'язкову літературу,засвоїли її основні теоретичні положення, вміють їх пояснити і розтлумачити.

1 бал отримують студенти, котрі опрацювали не всю необхідну літературу, не завжди розуміють її вихідні теоретичні положення, поверхово їх пояснюють.

Критерії підсумкового контролю

Підсумковий семестровий контроль – це підсумкове оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти за семестр, що здійснюється в університеті у формі екзамену. На підсумковий семестровий контроль виносяться питання, задачі, ситуаційні завдання тощо, що передбачають перевірку розуміння здобувачами вищої освіти програмного матеріалу дисципліни в цілому та рівня сформованості відповідних компетентностей після опанування курсу. Підсумковий семестровий контроль оцінюється від 0 до 100 балів і переводиться у національну шкалу та шкалу ЄКТС:

– здобувачам вищої освіти, які повністю оволоділи програмою навчальної дисципліни на творчому рівні, можуть дати відповіді на всі питання курсу, опанували рекомендовану літературу, виставляють оцінку **A**. При цьому оцінку – 100 балів (за шкалоюЧНУ ім. Ю.Федьковича), як виняток, можуть отримати тільки здобувачі вищої освіти, які, крім відмінних знань за програмою дисципліни, виявили активність в науково-дослідній роботі за тематикою курсу, стали призерами студентських олімпіад, виступали на конференціях тощо;

– здобувачам вищої освіти, які оволоділи програмою навчальної дисципліни на творчому рівні, проте у відповідях допустили незначні неточності, ставлять оцінку **B**;

– здобувачам вищої освіти, які в основному оволоділи програмою навчальної дисципліни на продуктивному рівні, проте у відповідях допускають несуттєві помилки, ставлять оцінку **C**;

– здобувачам вищої освіти, які показали задовільні результати оволодіння Робочоюпрограмою навчальної дисципліни на репродуктивному рівні й при відповідях допускаютьпомилки, ставлять оцінку **D**;

– здобувачам вищої освіти, які виявили мінімально достатній рівень знань з дисципліни, необхідний для продовження навчання, вивчили основні терміни курсу та орієнтуються в матеріалі базового підручника, ставлять оцінку **E**.

Здобувачі вищої освіти, які за результатами вивчення дисципліни отримали

незадовільні оцінки **FX** або **F**, повинні додатково виконати індивідуальні завдання для підвищення рівня своїх знань і при оцінці FX повторно перескласти підсумковий контроль,а при оцінці F пройти повторний курс вивчення дисципліни зі складанням підсумкового контролю.

Підсумкова оцінка, як показник результатів вивчення навчальної дисципліни, складається із сумарної кількості балів за поточне оцінювання – **50 балів** та підсумкового модуль – контролю (екзамен) – **50 балів,** за **100-бальною університетською шкалою.**

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (*аудиторна та самостійна робота*)																	Кількість балів (екзаменаційна робота)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль 1								Змістовий модуль 2									50	100
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7		Т 8	Т 9	Т 10	Т 11	Т 12	Т 13	Т 14	Т 15			
4	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	4			

Т1, Т2 ... Т15 – теми змістових модулів

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	**Оцінка за шкалою ЄКТС**	
	Оцінка (бали)	**Пояснення за розширеною шкалою**
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим самостійним повторним опрацюванням освітнього компонента до перескладання

Перелік питань для самоконтролю та підсумкового контролю

1. Історичні передумови утворення ЄС
2. Основні етапи формування ЄС
3. І етап європейської інтеграції: План Шумана
4. ІІ етап: Римський договір про ЄЕС
5. ІІІ етап 1980-ті роки: Єдиний європейський акт
6. IV етап 1990-ті роки: Маастрихтський договір 1992 року і створення ЄС

7. Сучасний етап розвитку ЄС: Лісабонська реформа
8. Правова природа ЄС
9. Характерні ознаки ЄС
10. Автономний бюджет, як ознака ЄС
11. Валютна система ЄС
12. Офіційні мови ЄС
13. Європейські символи і їх значення
14. Громадянство ЄС
15. Територія ЄС
16. Міжнародна правосуб'єктність ЄС
17. Склад ЄС
18. Умови прийняття в ЄС
19. Процедура прийняття та виходу з ЄС
20. Основні концепції правової природи Європейського Союзу
21. Державницька концепція правової природи Європейського Союзу
22. Міжнародно-правова концепція правової природи Європейського Союзу
23. Концепція синтезу правової природи Європейського Союзу
24. Становлення інституту наднаціонального громадянства
25. Поняття громадянства ЄС
26. Національне та наднаціональне громадянство
27. Набуття та втрата громадянства ЄС
28. Права і свободи іноземних громадян в ЄС
29. Поняття права ЄС
30. Метод права Європейського Союзу
31. Предмет права Європейського Союзу
32. Суб’єкти права Європейського союзу
33. Принципи права ЄС
34. Загальні принципи права Європейського Союзу
35. Принципи міжнародного права в правовій системі ЄС
36. Спеціальні принципи права Європейського Союзу
37. ПЄС та МП
38. Принцип верховенства права ЄС
39. Принцип прямої дії права ЄС
40. Відповідальність за порушення права ЄС
41. Система права ЄС
42. Первинні джерела права Європейського союзу
43. Установчі акти ЄС
44. Акти вторинного права ЄС
45. Система норм права Європейського союзу
46. Поняття компетенції ЄС
47. Нормативні джерела компетенції ЄС
48. Види компетенції ЄС
49. Виключна компетенція ЄС
50. Спільна компетенція ЄС

51. Спеціальна компетенція ЄС
52. Межі компетенції ЄС
53. Поняття та структура організаційного механізму ЄС
54. Рада ЄС: організація та функції
55. Європейська Комісія: організація та функції
56. Європейська Рада: організація та функції
57. Загальні засади регулювання законодавчої діяльності в ЄС
58. Європейський Парламент
59. Організація діяльності Європарламенту
60. Функції Європарламенту
61. Омбудсмен ЄС
62. Парламентські вибори в ЄС
63. Загальні положення про процедуру прийняття рішень в ЄС
64. Прийняття права ЄС
65. Звичайна законодавча процедура
66. Спеціальні законодавчі процедури
67. Судова система ЄС
68. Суд Справедливості ЄС: організація та функції
69. Загальний суд ЄС: організація та функції
70. Європейський центральний банк: організація та функції
71. Європейський суд аудиторів: організація та функції
72. Дорадчі органи ЄС
73. Європейський економічний і соціальний комітет: організація та функції
74. Європейський комітет регіонів: організація та функції
75. Європейський інвестиційний банк: організація та функції
76. Правова природа бюджету
77. Джерела бюджетного права
78. Структура бюджету Європейського Союзу
79. Принципи бюджетного права ЄС
80. Порядок прийняття бюджету: бюджетний процес
81. Порядок виконання бюджету ЄС
82. Загальна характеристика європейського адміністративного права
83. Концепція європейського врядування
84. Концепція належного управління
85. Концепція Європейського адміністративного простору (ЄАП)
86. Принципи адміністративного права ЄС
87. Правопорядок Євросоюзу та правопорядок України в контексті членства в ЄС
88. Правові інструменти співпраці України з Євросоюзом. Політика сусідства Євросоюзу, Східне партнерство
89. Правові засади асоціації України з Євросоюзом
90. Гармонізація законодавства України з правом Євросоюзу

Зарахування результатів неформальної освіти

Зарахування результатів неформальної освіти здійснюється на основі Порядку визнання у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти - https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/poriadok-vyznannia-u-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-taabo-informalnoi-osvity

Індивідуальна траєкторія здобувача вищої освіти у процесі вивченні навчальної дисципліни також реалізується через участь у неформальній/інформальній освіті.

Додатково 3 бали здобувач може отримати за проходження онлайн-курсу на освітній
платформі Prometheus, зокрема наступного:
Захист прав людей з інвалідністю
https://prometheus.org.ua/course/course-v1:FFR+PRPD101+2020_T1

Рекомендована література

ОСНОВНА:

1. Європейське право: Право Європейського Союзу: підручн. У трьох кн. за заг. ред.. В.І. Муравйова. К.: Ін Юре, 2015. Кн.. перша. Інституційне право Європейського Союзу. К.: Ін Юре, 2015. 312с.; Кн.. друга: Матеріальне право Європейського Союзу. К.: Ін Юре, 2015. 456с.; Кн. третя: Право зовнішніх зносин Європейського Союзу. К.: Ін Юре, 2015. 408с. Кн. четверта: Матеріальне право Європейського союзу. К.: Ін Юре, 2016. 400 с.

2. Основи права Європейського Союзу: підручник / за заг. ред. Т.Л. Сироїд. – Харків: Право, 2018. – 456 с.

3. Право Європейського Союзу: підручник / за ред. Р. А. Петрова. Харків: Право, 2024. – 488 с.

4. Право Європейського Союзу: підручн. за ред. Вишнякова. Одесса: Фенікс, 2013. 883с.

5. Право Європейського Союзу: Навчальний посібник За заг. ред. Р.А. Петрова. 2е вид. К.: Істина, 2011. 376с.

6. TOMÁŠEK, M., ŠMEJKAL, V. та ін. Коментар до Договору про функціонування ЄС, Договору про ЄС та Хартії основоположних прав ЄС. Прага: Wolters Kluwer ČR, 2024, 1780 с

7. Catherine Barnard, Steve Peers European Union Law. Oxford University Press, 2014 p. 928p.

8. Craig P., Gráinne de Búrca EU Law: Text, Cases, and Materials UK Version (7th edn), Oxford University Press, 2020, 1440p.

Додаткова:

1. Березняк В. Сучасні тенденції розвитку та застосування екстрадиції: європейський ордер на арешт. Право України. 2006. № 11. С. 149-152.
2. Венецька О. Лісабонська договір і єдині європейські стандарти прав людини. Вісник Львівського університету. Серія юридична. 2009. Вип. 49. С. 37.
3. Вирозумська А. Процедури судового захисту в праві ЄС: навчальний посібник. К.: ІМВ КНУ імені Тараса Шевченка, 2005. 145с.

4. Микієвич М. Правове регулювання міграційної політики ЄС в контексті реалізації його стратегії безпеки в регіоні М. Микієвич Вісник КНУ ім. Т. Шевченка. Серія: Міжнародні відносини. 2004. Вип. 11. С.155-158.
5. Хартія основних прав Європейського Союзу: Опришко В.Ф. Право Європейського Союзу. Загальна частина В.Ф. Опришко, А.В. Омельченко, А.С. Фастовець. К., 2002. С. 443357.
6. Яковюк І.В. Громадянство ЄС: поняття і співвідношення з національним громадянством. Проблеми законності. 2010. Вип. 107. С. 13-22.

Інформаційні ресурси

1. Довідник з євроінтеграції URL:http://eu-directory.ea-ua.info
2. Веб-портал Europa (Європа) URL: http://europa.eu.int
3. Представництво України при Європейському Союзі URL: http://ukraine-eu.mfa.gov.ua
4. Представництво Європейської Комісії в Україні URL: http://www.delukr.cec.eu.int
5. Інтернет-глосарій термінів ЄС URL: http://www.euabc.com
6. Віртуальна бібліотека з європейської інтеграції URL: http://www.eurolib.kiev.ua/ua/
7. Глосарій термінів Європейського Союзу URL: http://www.europa.dovidka.com.ua
8. Європейський простір URL: http://eu.prostir.ua
9. Представництво України при ЄС: URL:http://ukraine-eu.mfa.gov.ua/
10. Державний департамент з питань адаптації законодавства Міністерства юстиції України: URL: http://www.sdla.gov.ua/
11. Українська Асоціація Європейських Студій: URL: http://www.europa.org.ua/
12. Європейський університетський інститут: URL:http://www.iue.it/
13. Інститут Т.М.С. Ассера: URL: http://www.asser.nl/
14. Центр міжнародного та європейського права Донецького національного університету: URL: http://www.donnu.edu.ua/faculties.asp
15. Кафедра порівняльного та європейського права Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Тараса Шевченка: http://www.iir.kiev.ua/ppep.html
16. Кафедра європейського права ЛНУ ім. Івана Франка: http://www.lnu.edu.ua/faculty/intrel/kep.htm
17. Кафедра права Європейського Союзу та порівняльного правознавства Одеської національної юридичної академії: http://onua.edu.ua/odessa/rus/depart25_1.htm; www.eurolaw.org.ua.
18. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського. URL: http://www.nbuv.gov.ua
19. Електронний архів-репозитарій Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/

Політика академічної доброчесності

Освітня діяльність (викладача і студента) під час вивчення навчальної дисципліни ґрунтується на принципах співробітництва та академічної доброчесності. Очікується, що роботи студентів будуть оригінальним дослідженням

чи міркуванням й об’єктивно оцінені викладачем.

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні освітнього компонента регламентовано чинними документами ЧНУ:

- «Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича»: https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/etychnyi-kodeks-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu-imeni-yuriia-fedkovycha/;
- «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича»: https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polozhennia-pro-vyiavlennia-ta-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu-u-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha/;
- «Політикою використання штучного інтелекту в Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича»: https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polityka-vykorystannia-shtuchnoho-intelektu-v-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha/.

Використання здобувачами освіти інструментів штучного інтелекту (ШІ) під час виконання навчальних завдань:

- допускається за умови дотримання принципів академічної доброчесності (здобувач освіти несе відповідальність за зміст, достовірність і результати поданої роботи, а у разі використання ШІ зобов’язаний зазначити факт і спосіб його застосування);
- не допускається використання ШІ як заміни самостійного виконання завдань або з метою порушення вимог академічної доброчесності;
- додаткові обмеження чи вимоги щодо використання ШІ можуть визначатися викладачем в освітньому процесі для конкретних видів навчальної діяльності відповідно до особливостей дисципліни.